

Latvijas Bibliotēku padomes sēdes protokols

2023.gada 17.janvārī

Rīgā

Nr.1

Sēde notiek klātienē un MS Teams platformā

Sēdi vada:

Latvijas Bibliotēku padomes priekšsēdētāja

D.Šmita

Piedalās LBP locekļi:

Rīgas Stradiņa universitātes bibliotēkas direktore

Ināra Aploka

Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes

Fundamentālās bibliotēkas direktore

Ilona Dobelniece

Liepājas Centrālās zinātniskās bibliotēkas direktore

Ilga Erba

Latvijas Bibliotekāru biedrības Bērnu un skolu bibliotēku
sekcijas vadītāja, Olaines 1. vidusskolas bibliotēkas vadītāja

Aija Jankava

Latvijas Akadēmisko bibliotēku asociācijas pārstāve,

Bauskas Centrālās bibliotēkas direktore

Māra Kuļikauska

Kultūras informācijas sistēmu centra direktors

Armands Magone

Salaspils novada bibliotēkas direktore

Daiga Orbidāne

Rēzeknes pilsētas Centrālās bibliotēkas direktore

Ruta Susēja

Latvijas Universitātes bibliotēkas direktore

Mārīte Saviča

Valkas novada Centrālās bibliotēkas direktore

Līga Tetere

Latvijas Kultūras koledžas bibliotēkas vadītāja

Daina Valeine

Kultūras ministrijas valsts sekretāres vietnieks

kultūrpolitikas jautājumos

Uldis Zariņš

Nepiedalās LBP locekļi:

Latvijas Skolu bibliotekāru biedrības valdes priekšsēdētāja,

M.Muižnieces Rīgas Mākslas skolas bibliotēkas vadītāja

Baiba Ervalde

Rīgas Tehniskās universitātes Zinātniskās bibliotēkas

direktora vietniece

Sarmīte Krauze

Latvijas Pašvaldību savienības pārstāve,

Ropažu novada pašvaldības domes priekšsēdētāja

Vita Paulāne

Latvijas Nacionālās bibliotēkas direktors

Andris Vilks

Pieaicināti:

Konkurences padomes Konkurences veicināšanas
departamenta direktors

Antis Apsītis

Konkurences padomes Konkurences veicināšanas
departamenta vecākais jurists

Artūrs Grīgs

Kultūras ministrijas Arhīvu, bibliotēku un muzeju nodaļas
vecākā referente

Katrīna Taurēna

Protokolē:

Kultūras ministrijas Arhīvu, bibliotēku un muzeju nodaļas
vec. referente

Vanda Bērziņa

Darba kārtība:

1. Par publisko bibliotēku iespējām izsniegt no bibliotēkas krājuma dažādus priekšmetus. Konkurences padomes pārstāvju skaidrojums no uzņēmējdarbības viedokļa.
2. LBP darba grupas izveide bibliotēku nozares normatīvo aktu atbilstības mūsdienu prasībām izvērtēšanai.

1.§

Par publisko bibliotēku iespējām izsniegt no bibliotēkas krājuma dažādus priekšmetus un sniegt papildpakalpojumus. Konkurences padomes pārstāvju skaidrojums no uzņēmējdarbības viedokļa.

Piedalās:

Konkurences padomes Konkurences veicināšanas departamenta direktors Antis Apsītis, departamenta vecākais jurists Artūrs Grīgs.

D.Šmita ievadā sniedz situācijas skaidrojumu, ka Latvijas bibliotēkas bieži vien saskaras ar ārzemju bibliotēku pieredzi jaunu pakalpojumu ieviešanā, bet neizvērtē vai trūkst informācijas, kā tas ir no Latvijas likumdošanas viedokļa. Konkrēti ir runa par dažādu sadzīves priekšmetu bezmaksas nomu bibliotēkās. Rodas jautājums kā uz to skatīties no uzņēmējdarbības un no konkurences viedokļa.

LBP veica aptauju ar priekšmetu nomu bibliotēkās un apkopoja reģionu bibliotēku jautājumus:

- Ja bibliotēka vēlas izsniegt bez maksas priekšmetus, ar ko tas ir jāsaskaņo? Tikai ar pašvaldību?
- Sākot ar cik lielu priekšmeta inventāra vērtību pakalpojums ir jāsaskaņo (piemēram, ja bibliotēka grib izsniegt portatīvos datorus)?
- Vai bibliotēka drīkst ņemt drošības naudu par priekšmetu nomu?
- Lietu noma par maksu un lietu noma bez maksas - ko regulējums paredz vienam un ko otram, vai tomēr tas ir vienāds abiem (gan noma par maksu (ja neskaita cenrādi un nodokļus), gan bez maksas noma)?
- Kādi nosacījumi ir jāievēro lietu krājuma publiskai izmantošanai bez maksas (līgumi, nosakāmā atbildība, patapinājums, noma)?
- Kādi dokumenti nepieciešami pielietojumam - līgumi, nosakāmā atbildība.

Lai bibliotēkas saņemtu skaidrojumu, uz sēdi tika uzaicināti Konkurences padomes Konkurences veicināšanas departamenta pārstāvji. Konkurences veicināšanas departaments sniedz atzinumus par publisko personu darbības un to pieņemto lēmumu ietekmi uz konkurenci.

Informē A.Grīgs:

Attiecībā uz bibliotēku iniciatīvām ir jāizvērtē, kas būtu svarīgi tieši no konkurences tiesību puses. Ja raugās vispārīgi – par publiskā sektora, tai skaitā pašvaldību institūciju, arī bibliotēku darbību komercietības jomā, ir svarīgi ņemt vērā Valsts pārvaldes likuma 88.pantu, proti, skatīties, kādos virzienos publiskai personai būtu jādarbojas komercdarbības jomā, vai ar šo darbību novērš tirgus segmenta nepilnības.

Pilsētās, piemēram, Rīgā, komercpakalpojumu spektrs ir plašs. Ja raugās uz reģioniem, tur varbūt uzņēmējdarbības vide ir šaurāka, atsevišķiem pakalpojumiem nav piedāvājuma, jāvērtē, vai ar jaunu iniciatīvu novērš tirgus nepilnības.

Otrs aspekts – ilgtspējas stratēģisko mērķu sasniegšana. Jāsaka, ka, piemēram, ar šujmašīnām un urbjiem nebūs stratēģisko mērķu sasniegšanas. Ja nu vienīgi atbalsts īpašām grupām – cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, maznodrošinātajiem.

Vienmēr ir jāņem vērā Valsts pārvaldes likuma 88.pants un konkurences neitralitātes princips. Konkurences neitralitātes princips – lai bibliotēka ar savu rīcību negatīvi neietekmē tirgus dalībnieku, t.i., komersantu. Piemēram, ja bibliotēkas tuvumā ir datorserviss, kur veic datoru apkopi un remontu, bet bibliotēka šos pakalpojumus sniedz bez maksas, tad visdrīzāk, ka attiecīgā komersanta intereses kaut kādā jomā varētu tikt skartas. Arī par priekšmetu nomu – ja tirgus piedāvājums ir plašs, un bibliotēka arī grib sniegt šo pakalpojumu, tad ir jāvērtē, cik plašs būs bibliotēkas pakalpojumu klāsts, ko vēlas sasniegt: izsniegs lietošanai vienu urbi vai 10-15.

Svarīgākie risinājumi, kas palīdzētu bibliotēkām: bibliotēkas vispirms izplāno, ko precīzi grib piedāvāt, tad vajadzētu sazināties ar vietējos uzņēmējus pārstāvošām organizācijām, kuras tiek uzskaitītas pašvaldībā – kāds būs uzņēmēju pārstāvju viedoklis. Neraugoties uz uzņēmēju negatīvu viedokli, bibliotēkai tomēr piedāvāt pakalpojumu nevajadzētu. Bet, ja organizācijas ir atbalstošas (piemēram, bibliotēka plāno izsniegt vienu urbi), bibliotēka no konkurences viedokļa drīkst to darīt. Tas būtu “mājas darbs”, kas bibliotēkai būtu vispirms jāveic, tomēr situāciju vienā novadā vai pilsētā nedrīkst globāli vispārināt uz visu Latviju.

A.Grīgs atzīmē, ka Bibliotēku likumā mēs šādu aktivitāti neatrodam.

D.Šmita piebilst, ka Bibliotēku likuma 3.pants nosaka konkrētas bibliotēku funkcijas. Bibliotēkās Latvijā bieži tiek veikts funkciju audits, bet, ja bibliotēkas sāks iznomāt dažādus priekšmetus, audits pārmetīs likuma neievērošanu. Mēs gribētu uz jauniem bibliotēku pakalpojumiem paraudzīties arī no šāda, likumiskā viedokļa. Cik tālu bibliotēka var iet, lai nebūtu likuma pārkāpumu.

A.Grīgs komentē, ka primāri tas nav Konkurences padomes kompetencē, Konkurences padome vērtē no komercdarbības konkurences viedokļa. Pašvaldībās vērtējot dažādus pakalpojumus, jāatzīmē, ka tie var būt gan attaisnoti, gan neattaisnoti. Ir jāskatās pakalpojuma būtība. Ja bibliotēka veic aktivitātes, kas nav tās primārā funkcija, tad tās būtu jāaskaņo ar pašvaldību un attiecīgi jāgroza bibliotēkas nolikums, kurā šie pakalpojumi būtu apstiprināti. Tas būtu bibliotēkas papildpakalpojums, bet gala izšķiršanās būs bibliotēkas dibinātājam. Arī grāmatvedības puse nav Konkurences padomes kompetencē.

A.Apsītis papildina:

Te tomēr būtu jāraugās no Bibliotēku likumā noteiktā. Varbūt nozarē būtu jāizdiskutē ar likumdevēju, jāveic grozījumi likumā. Likums precīzi nosaka bibliotēku funkcijas, nebūtu īsti korekti, ka bibliotēkas voluntāri paplašina savu darbību. Jāņem vērā arī drošība. Bibliotēka varētu būt tikai vieta sabiedriskā labuma pakalpojumam, piesaistot vietējo biedrību, lai bibliotēka neatbild par mantu, ko iznomā. Ir jāņem vērā arī drošības aspekts attiecībā uz rīku izmantošanu. Varbūt iniciatīvu varētu realizēt, ja biedrība apsaimnieko šo aktivitāti.

D.Šmita atzīmē, ka bibliotēkas atbalsta ilgtspējīgu attīstību, atkārtotu lietu izmantošanu, tomēr jāņem vērā, ka bibliotēka ir kultūras un izglītības atbalsta iestāde, jāuzmanās, vai nepazeminās savu statusu, kļūstot par mantu apmaiņas punktu.

R.Susēja jautā, kāda ir atšķirība starp lietu nomu par maksu un lietu nomu bez maksas - ko regulējums paredz vienam un ko otram.

A.Grīgs komentē, ka noma par maksu – tā būtu tīra komercdarbība ar mērķi gūt peļņu kādā laika periodā. Bezatlīdzības noma – primārais būtu sociālais aspekts, bet to darot, jāraugās, vai bibliotēka neietekmēs negatīvi komersantus, kas pakalpojumu sniedz par maksu.

A.Apsītis piebilst, ka negribētu apgalvot, ka tas ir automātiski negatīvi, būtisks ir mērķis. Ja mērķis ir atbalstīt maznodrošinātos, jautājums ir – kā bibliotēka var nodalīt klientus. Jārēķinās arī ar negatīviem komentāriem no uzņēmēju puses. Svarīgi ir pirms

jebkuru darbību veikšanas izdiskutēt jautājumu ar vietējiem uzņēmējiem un vienoties ar viņiem par rezultātu, kas apmierinātu abas puses.

D.Šmita komentē, ka ir rosinājusi LNB Bibliotēku attīstības centru savu pētījumu lokā ietvert ārvalstu bibliotēku normatīvo aktu bāzi. Latvijas bibliotēku darbinieki, apmeklējot ārvalstu bibliotēkas, reizēm redz pakalpojumus, kuru nav Latvijā. Tomēr mēs bieži nezinām, kas ir bibliotēku dibinātāji, kādos normatīvajos rāmjos tās darbojas. Tāpēc nekritiski viens pret vienu pārņemt ārvalstu pieredzi nevajadzētu, lai pēc tam nav pārmetumu no auditoriem par normatīvo aktu pārkāpumiem.

Latvijas Bibliotēku padomes locekļi pieņem zināšanai sniegto informāciju.

2.§

LBP darba grupas izveide bibliotēku nozares normatīvo aktu atbilstības mūsdienu prasībām izvērtēšanai.

D.Šmita atgādina, ka iepriekšējā LBP sēdē tika nolemts izvirzīt kandidātus un apstiprināt darba grupu bibliotēku nozares normatīvo aktu atbilstības mūsdienu prasībām izvērtēšanai. Ir jāizvērtē normatīvās bāzes atbilstība mūsdienu situācijai un, iespējams, ir jālemj par grozījumu vai papildinājumu veikšanu Ministru kabineta noteikumos vai Bibliotēku likumā.

Akadēmiskās bibliotēkas darbam grupā izvirza Rīgas Stradiņa universitātes bibliotēkas darbinieci Ingu Znotiņu, LNB izvirza darbam grupā K.Kukaini, no pašvaldību publiskajām bibliotēkām darba grupā izvirza I.Erbu, D.Šmitu, L.Teteri, no izglītības iestādēm – D.Valaini, no Kultūras ministrijas – K.Taurēnu.

Darba gaitā pēc vajadzības tiks pieaicināti citi eksperti gan no LBP, gan no Kultūras ministrijas. D.Šmita atzīmē, ka būtisks būs arī V.Paulānes kā pašvaldību pārstāves viedoklis.

LBP apstiprina darba grupu:

- Katrīna Taurēna – darba grupas vadītāja
- Katrīna Kukaine
- Dzidra Šmita
- Ilga Erba
- Līga Teterē
- Daina Valeine
- Inga Znotiņa

3.§

Citi jautājumi

A.Magone informē par aktuālo KISC darbībā sakarā ar reorganizāciju. No 2024. gada visu datu bāzu abonēšanu pārņem un īsteno LNB.

KISC arī turpmāk nodrošinās publiskajām bibliotēkām 3td e-grāmatu bibliotēku. Šomēnes Valmieras bibliotēkā kopā ar KISC tika svinēta 3td e-grāmatu bibliotēkas 5 gadu jubileja. Bibliotēka tiek aktīvi izmantota, ir aptuveni 20 000 aktīvie lasītāji, 180 000 izsniegums, aptuveni 26 miljoni pāršķirtu lpp. Interesi par iespēju publicēt e-grāmatas izrāda ne tikai izdevēji, bet arī individuāli autori.

Latvijas Bibliotēku padome **nolemj:**

Nākamo sēdi organizēt 28.februārī plkst. 10:00 tiešsaistē.

Sēdes vadītāja
Protokolētāja

D.Šmita
V.Bērziņa

Latvijas Bibliotēku padomes priekšsēdētāja

(*paraksts) D.Šmita

*DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKU PARAKSTU UN
SATUR LAIKA ZĪMOGU